

Motion

1981/82:2268

Kurt Hugosson m. fl.

Säkerhets- och försvarspolitiken samt totalförsvarets fortsatta utveckling (prop. 1981/82:102)

Svensk militär närvaro på västkusten har under efterkrigstiden ansetts vara betydelsefull för att hävda rikets alliansfria ställning i det strategiskt viktiga område som i säkerhetspolitiska sammanhang benämns Östersjöutloppet, varav västkusten utgör en del.

Den militära fredsorganisationen har under senare år tvingats minska i omfattning. Efter hand har militära fredsförband i västra Sverige lagts ned. A 2 i Göteborg utgick ur fredsorganisationen 1962, flygflottiljen på Säve utgick 1969.

Under 1970-talet tillsattes försvarets fredsorganisationsutredning (FFU), som leddes av dåvarande riksdagsman Gunnar Gustafsson. FFU fann det inte ekonomiskt försvarbart eller i övrigt lämpligt att lägga ned KA 4.

Behovet av fortsatt minskning av fredsorganisationen till förmån för krigsorganisationen tvingade emellertid ÖB till fortsatt omstrukturering av de marina förbanden i Göteborg. På förslag av ÖB, med chefen för marinens utredning som underlag, beslutade regeringen 1980 att Västkustens örlogsbas och Göteborgs kustartilleriförsvaret med Älvsborgs kustartilleriregemente skulle slås samman till en ny myndighet, Västkustens militärkommando (MKV), vilket innebar en besparing av ca 200 personer. Den nya myndigheten började verka från den 1 januari 1981. Besparingsmålet skall vara nått 1985.

ÖB ansåg genom sin fredsorganisationsplan i maj 1981 att fortsatt militär uttunning av västkusten inte var lämplig. ÖB föreslog därför att KA 5 i Härnösand skulle läggas ned och att den marina fredsorganisationen i Göteborg skulle bibehållas.

Försvarskommitténs fredsorganisationsutskott (FK/FRO) fann för sin del att KA 5 i Härnösand borde finnas kvar och att motsvarande minskning inom marinen främst borde kunna tas ut vid MKV/KA 4. ÖB utredde detta alternativ och svarade FK i september 1981. ÖB förordade därvid sin egen fredsorganisationsplans lösning men presenterade också alternativ med en nedskärning spridd över kustartilleriets hela organisation.

I FK:s betänkande, som lades fram i november 1981, föreslogs förändringar, som inte hade utretts och analyserats. FK föreslog nedläggning av KA 4, utom mindre delar, bl. a. genom att överföra vissa skolor till Karlskrona.

Regeringens proposition innebär

- att tre bataljonsenheter, KA befälsskola, Marinens officershögskola i Göteborg och Marinens sjukvårdsskola, avvecklas eller flyttas från MKV/KA 4,
- att regementsledningen utgår,
- att Västra värnpliktskontoret (VKV) i Säve flyttas till MKV/KA 4:s nuvarande kasernområde,
- att Nyå Varvet avvecklas i största möjliga utsträckning.

Vid MKN/KA 4 bibehålls radarutbildning och en grundutbildningsbataljon för min-, artilleri- och markstridsutbildning.

Officershögskolan flyttas till Karlskrona och inordnas i en för marinen gemensam officershögskola.

Fackutbildning för läkare samordnas med motsvarande utbildning vid armén och flygvapnet. Övriga delar av Marinens sjukvårdsskola flyttas till Karlskrona.

Regeringen tar inte ställning till marinens framtida underhållsorganisation i avvaktan på utredningen U-80.

Av propositionen framgår att beredskapsnivån reduceras med ca 50 %.

FK 78 framhöll i sitt betänkande i februari 1981 med särskilt eftertryck att vi bör eftersträva "förmåga till tidig närvaro och snabb styrketillväxt i områden som kan bli särskilt betydelsefulla för en eventuell angripare, dvs. områdena kring Nordkalotten och Östersjöutloppen". Minskningen av KA 4 ansluter inte till denna inriktning. Västkustområdet utgör en väsentlig del av Östersjöutloppen. Den stormakt som avser kontrollera in- och utpassagen genom Bälten och Öresund kan inte acceptera att huvudmotståndaren behärskar den svenska västkusten med bl. a. utmärkta baseringsmöjligheter för sjöstridskrafter. Med en växande hotbild mot västkusten måste rörliga stridskrafter kunna omgrupperas från andra delar av Sverige. Förutsättningen härför är att Göteborgsområdets försvar håller.

Göteborgs betydelse från totalförsvarssynpunkt måste beaktas med dess stora befolkning, varulager med olja och livsmedel, dess omfattande verkstadsindustri — allt med riks betydelse från totalförsvarssynpunkt. En motståndare som behärskar Göteborgsområdet kan i vissa situationer svälta oss till underkastelse i stället för kostnadskrävande militära operationer.

Med insatsberedskap avses förmåga att med fredsorganisationens resurser snabbt kunna bemanna stridsmedlen och organisera ett försvar inför plötsligt hot om överraskande inlett anfall. Med nuvarande fredsresurser på KA 4 kan ett sådant försvar organiseras helt eller delvis vid huvuddelen av kustartilleriets grupperingsplatser. Det innebär att de väsentliga inloppen och hamnarna försvaras, att spaningsstationer bemannas och en ledningsorganisation upprättas. Alla enheter på KA 4 utnyttjas. En relativt jämn beredskap kan hållas året runt.

Vid den av regeringen föreslagna reduktionen av KA 4 kommer kupp-

och insatsberedskap att kunna bibehållas endast halva året.

Den tidigare påtalade uttunningen av försvarets verksamhet i västra Sverige fortsätter alltså trots av ÖB anförda synpunkter att så inte bör ske.

Ytterligare minskning av marinens verksamhet på västkusten kan befaras genom att förväntade förslag i U-80 innebär reducering av fartygsunderhållet vid MKV.

Förändringarna ger besparingar genom att ca 50 anställda kan avvecklas och att försvarets innehav av mark och byggnader i Göteborg kan begränsas.

Besparingarna reduceras genom ökade kostnader vid flyttning av skolor från Göteborg till Karlskrona. Omfattningen av dessa ökade kostnader har inte utretts.

Regeringen har nyligen beslutat om ny organisation av MKV/KA 4. Den nya organisationen som trädde i kraft den 1 januari 1981 skall vara färdigorganiserad 1985.

Regeringen har inför ny befälsordning beslutat om organisation av marinens officershögskolor. OHS vid MKV/KA 4 började verksamheten den 1 september 1981.

Förändringar vid MKV/KA 4 utöver propositionens förslag kan förväntas som följd av utredningarna U-80 och USIK (utredning om sjukvårdstjänsten i krig).

Fredsorganisatoriska förändringar bör genomföras för att uppnå erforderliga besparingar. Förändringar som innebär kostnadsökningar bör genomföras endast om särskilda skäl kan föreläggas. Rimliga krav på beredskap och utbildningseffektivitet måste innehållas. Förändringar bör genomföras så att den anställda personalen kan bibehålla förtroendet för statsmakternas ledning.

Ovanstående kriterier är inte uppfyllda om beslut fattas att flytta officershögskola och sjukvårdsskola från MKV/KA 4 i Göteborg till Karlskrona.

Som motiv för flyttning anförs i propositionen att försvarsverksamheten i Karlskrona kan hållas på en något högre nivå än vad som blir fallet om ÖB:s förslag genomförs.

Den föreslagna sysselsättningspolitiska åtgärden innebär att ca 30 befäl flyttas från Göteborg till Karlskrona. Hälften av dessa befäl utgörs av instruktörer vid Marinens sjukvårdsskola, dvs. legitimerade sjuksköterskor. Enkätundersökning bland aktuell personal visar att sjukvårdsskolans befäl hellre söker sig över till civil sjukvård än flyttar samt att befälens sammanboende familjemedlemmar inte kan få arbete i Karlskronaområdet.

Flyttningen innebär därför begränsad sysselsättningseffekt i Karlskrona, arbetslöshetssituationen för medföljande familjemedlemmar och bortfall av så stor del av marinens sjukvårdsbefäl att sjukvårdsutbildningen inte kan genomföras.

Fördelen med begränsad sysselsättningspolitisk vinst måste vägas mot nackdelar med flyttningen — högre kostnader, sämre beredskap, fortsatt uttunning av försvaret på västkusten, sämre utbildningseffekt, minskad arbetsro och trivsel på arbetsplatsen som följd av att fastställd organisation inte hinner genomföras förrän den skall förändras.

Förändringar av försvarets sjukvårdsutbildning kan bli nödvändiga som följd av USIK:s betänkande. Dessa förändringar och beslut om omfattning och lokalisering av försvarets medicinfackskola kan komma att påverka omfattning och lokalisering av marinens sjukvårdsutbildning. Beslut om flyttning av Marinens sjukvårdsskola bör även av detta skäl anstå.

Avveckling av Befälsskolan innebär att kaserner friställs för VKV:s behov inom MKV/KA 4:s kasernområde. Denna åtgärd bedöms ge de stora besparingarna. Propositionens förslag biträds i detta avseende.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen beslutar att i proposition 1981/82:102 föreslagna åtgärder vid KMV/KA 4 bör revideras så att Marinens officershögskola och Marinens sjukvårdsskola inte flyttas från Göteborg.

Stockholm den 24 mars 1982

KURT HUGOSSON (s)

PER BERGMAN (s)

LISA MATTSON (s)

JAN BERGQVIST (s)

KARL-ERIK SVARTBERG (s)

WIVI-ANNE RADESJÖ (s)

OWE ANDRÉASSON (s)

VALTER KRISTENSON (s)

DORIS HÅVIK (s)

LARS-INGVAR SÖRENSON (s)

HILDING JOHANSSON (s)

RUNE CARLSTEIN (s)